

1848 maa komme til den Erkjendelse, at Fortolkningen af § 80 allerede er givet, og at den er saaledes anvendt, at der nu kun er een Veiaaben til at opfylde dens Løfte, nemlig den Veiaaben om Sognebaandets Løsning angiver, og til hvis Fuldstændiggjørelse dette Forslag er et lille Bidrag. Vi ere ikke i nogen Mellemtilstand, men i fuld Udvikling af Forsatningen. Det glædede mig ogsaa at høre den ærede Minister saa varmt fremhæve flere af Kirkens indre Anliggender som trængende til en bedre Ordning. Jeg er ganske enig med ham heri og vilde meget ønske, at disse Sager og endnu flere snarest mulig kunde blive afgjorte. Ogsaa jeg antager, at ikke Nøgtsagen men kirkelige Organer skulde bestemme Alt, hvad der angaaer Lære og Ritus; men jeg maa atter fremhæve, at skal man have kirkelige Raad, maa man først have virkelige Menigheder, saadanne, der ikke ere byggede paa den tilfældige udvortes Sognegrænse, men paa Overensstemmelse mellem Medlemmerne indbyrdes og mellem dem og deres Præster, thi først da kan man faae et sandt Menighedsraad, og dertil er dette Forslag eet Middel. At ville vente, til man kunde sætte det igjennem ad den gamle Statskirkes Veie eller ved Repræsentationen paa den gamle Statskirkes Grund, tror jeg er at gjøre Ordningen til en Umulighed, og jeg synes, at man blot behøver at see hen til den Gang, disse Spørgsmaal tidligere have havt, for at kunne see det. Disse Spørgsmaal ere nemlig ikke opstaaede siden 1848, de stode for en Deel allerede paa Dagsordenen i Begyndelsen af dette Aarhundrede, men kunde ikke finde deres Løsning under Statskirken, netop fordi denne Forsatning allerede da var forældet, og den er jo blevet det endnu langt mere siden 1849. Nu kan det naturligtviis langt mindre end dengang nytte at henvise til, at det er Landsherren, der med Theologernes Raad skulde styre Kirken. Vare de allerede afmægtige, før Grundloven blev givet, hvor meget mere da ikke efter den Tid?

Den ærede Minister henviste dernæst til den fuldstændig nye Tilstand, som vi ville indføre

i Kirken, en Tilstand, der skulde være i Strid ikke blot med den lutheriske Opfattelse, men ogsaa med den kristelige Kirke igjennem 2000 Aar. Det er farligt for mig at vove mig i Kamp med den ærede Minister paa Kirkehistoriens Omraade, men han har i sin Tid saa godt lært mig Kirkehistorien, at jeg ikke kan troe andet, end at han her vistnok tager feil. I den første kristne Kirke, inden der kom en Statskirke, kendte man ikke Noget til Sognebaandet, da kendte man derimod til, hvad man kunde kalde, for at jeg skal bruge et andet og smukkere Udtryk end den ærede Minister, *ordinatio absoluta*, eller en ubetinget Præstevieelse, som gav Bedkommende Ret til at udføre de kirkelige Handlinger, hvorsomhelst det skulde være. Det var først, efterat Kirken var bleven nøie knyttet til Staten, efterat de romerske Keisere havde dannet Statskirken, at Sognebaandet, som en nødvendig Følge af hele Statskirkens Ordning, blev strammet, og at Ordinationens Betydning blev indskrænket til ikke at træde i Kraft uden i bestemte Embeder. Det var fra Kirkeforsamlingen i Chalcedon i 451, medmindre jeg skulde huske meget feil, at der første Gang udgik et bestemt Bud i denne Retning; det var altsaa over 400 Aar efter, at Kirken var bleven stiftet, at egentlig disse Baand bleve paalagte. Det er desuden bitterligt, at man paa flere senere Synoder gjentagne Gange har maattet indskræmpe dette, for at forebygge, at det gamle Forhold skulde vedblive, og det er ligeledes bitterligt, at trods al den Magt, som den katolske Kirke lagde paa saadanne Kirkeforsamlingers Bestemmelser, saa overholdtes de dog ikke i dette Stykke; den indviede ikke alene Missionærer, men ogsaa Munk, som den ærede Minister selv fremhævede, med almindelig Præstemyndighed. Forholdene vare altsaa mægtigere end selve Kirkens Bud. Nu fremstod Luther, og det var hans Agt, som man tydelig kan see af hans første Skrifter, at han ikke blot vilde omdanne Pavenes Lære, men ogsaa den pavelige Forsatning; han har paa mange Steder udtalt sine Anskuelser om forskjellige Punkter af Kir-